

## OBVEZATNOST OPĆECRKVENIH I KRAJEVNIH PROPISA O KRŠTENJU

MR STJEPAN VEČKOVIĆ

Sakramentalna teologija malo pomalo otkriva crkvenu i društvenu dimeziju sakramenata koji su, uz ostalo, i »čini Crkve« jer Crkva, koja je sakrament Krista, u njima djeluje i preko njih se ostvaruje. Tako iz slavljenja sakramenata proizlaze i neki pravni učinci, interpersonalni odnosi koji su objekt prava.

Krštenje, osim što ljude čini sudionicima božanskog života i sinovima Božjim, pritjelovljuje Crkvi nove članove i proizvodi u njoj položaj osobe. Krštenjem čovjek postaje osoba u Crkvi Kristovoj (1), tj. subjekt pravnih odnosa (dužnosti i prava) bitno spojenih s kvalitetom kršćanina. Među ta prava ubraja se i pravo da prima dobra potrebna da bi živio novim životom, a koja dobra je Krist povjerio Crkvi. Po krštenju čovjek ulazi u odnos ne samo s Bogom nego i s drugim članovima Crkve. Prema tome krštenje strukturira Crkvu i na pravnoj razini jer proizvodi i društveno-pravne posljedice (2). Budući da je krštenje ne samo čin Krista i čin onih koji u njemu sudjeluju (zajednica, kristitelj, subjekt) nego i »čin Crkve«, Crkva donosi određene propise obzirom na krštenje kojima uređuje međuljudske odnose koji su vezani za primanje i podjeljivanje sakramenta krštenja kako bi djelovanje svih sudionika bilo usklađeno i upravljeno na dobro Crkve i pojedinih vjernika.

1. *Krstitelj* — Redovni su djelatnici sakramenta krštenja biskup, svećenik i đakon, ali je njegovo podjeljivanje rezervirano župniku ili nekom drugom svećeniku s dopustom župnika ili biskupa (3). Tako je župniku rezervirano pravo da krsti sam ili preko delegata sve one koji na njegovom teritoriju imaju pravo boravište (zavičaj) ili nepravo boravište (poluzavičaj), kao i strance koji stvarno borave na njegovom teritoriju a koji, budući da su stranci, nemaju ni pravog ni nepravog boravišta (4).

1 k. 87.

2 usp. AGOSTINO MONTAN, *Nuove prospettive del diritto che disciplina la celebrazione dei sacramenti*, u *Problemi e prospettive di diritto canonico*, Queriniano 1977, str. 165—194.

3 k. 738; *Red Krštenja*, Opće napomene br. 11.

4 k. 94, § 2. Među funkcije koje su rezervirane župniku i koje, bez njegovog dopuštenja neka ne vrše drugi, ubraja se i svečano podjeljivanje krštenja (k. 462,1).

Prema tome župnik nema pravo krstiti djecu iz tuđe župe jer u njegovoj župi nemaju ni pravog ni nepravog boravišta, a niti su stranci jer imaju boravište u župi svojih roditelja, budući da maloljetnici stižu boravište po roditeljima (5); zato ih ima krstiti župnik u čijoj župi imaju boravište njihovi roditelji. Ako župnik krsti djecu iz tuđe župe, time krši prava drugog župnika. U vezi s ovim pitanjem Biskupska konferencija Jugoslavije odredila je da vlastito mjesto krštenja bude župna crkva roditelja a u izvanrednim i opravdanim slučajevima župnik može dopustiti krštenje u drugoj crkvi. Župnik, prema tome, ne smije krstiti djecu s područja tuđe župe bez dopuštenja njihovog župnika (6). Svećeničko vijeće zagrebačke nadbiskupije zaključilo je da vlastiti župnik može, iz opravdanih razloga, otpustiti dijete na krštenje u drugu župu i da župnik ne smije krstiti djecu iz tuđe župe bez dopuštenja vlastitog župnika. Ove zaključke Svećeničkog vijeća prihvatio je i potvrdio zagrebački nadbiskup čime su postali obavezni za područje zagrebačke nadbiskupije (7).

Kad su svećenik ili đakon odustali ili spriječeni, a prijeti pogibao smrti, može i mora krstiti svaki vjernik, a i bilo koji čovjek, samo ako ima pravu nakanu. U ovakvim slučajevima krštenje se obavlja prema skraćenom obredu kako je naveden u Redu. Zato je potrebno sve vjernike poučiti kako se ispravno krsti u slučaju hitne potrebe (8).

Preporuča se da krštenje odraslih obavlja biskup na svečaniji način, bilo sam bilo preko svog delegata (9).

2. *Subjekt krštenja* — Subjekt krštenja može biti svaki čovjek i samo čovjek koji još nije kršten. Djeca su oni koji još nemaju sposobnosti rasuđivanja te ne mogu imati niti ispovijedati osobnu vjeru. Međutim, Crkva je uvijek držala da treba krštavati i djecu, jer se krštavaju u vjeri Crkve što ju ispovijedaju roditelji, kumovi i ostali prisutni (10).

3. *Obredi i ceremonije* — To je područje liturgije a ne prava. Treba ipak podsjetiti da se dijete ima krstiti po obredu roditelja. Ako jedan od roditelja pripada latinskom a drugi istočnom obredu, dijete treba krstiti u obredu oca, ukoliko dručije ne određuje partikularno pravo. Ukoliko je samo jedan od roditelja katolik, dijete se ima krstiti po njegovom obredu (11). Prema tome, djecu kršćana istočnog obreda koji borave na područjima župa latinskog obreda, treba upućivati na krštenje njihovim župnicima kako bi im krštenje bilo podijeljeno prema vlastitom obredu. Ukoliko bi katolički župnik obavio takvo krštenje, dužan je obavijestiti nadležnog župnika istočnog obreda, a tako kršteno dijete nije tim samim postalo katolik latinskog obreda već i dalje ostaje pripadnik istočnog obreda kojem pripadaju njegovi roditelji ili barem otac.

4. *Kumovi* — Prema prastarom običaju Crkve za svečano je krštenje potrebno imati kuma koji se odabire iz kršćanske zajednice i koji predstavlja i krštenikovu obitelj i ulogu majke Crkve. Uloga je kuma u obre-

5 k. 93.

6 *Službeni vjesnik nadbiskupije zagrebačke* LX (1973), br. 9, str. 288.

7 *Službeni vjesnik nadbiskupije zagrebačke* LIX (1972), br. 9, str. 270

8 *Red Krštenja*, Opće napomene, br. 16/17; 157—161.

9 k. 744; *Red pristupa odraslih u kršćanstvo*, br. 66,5.

10 *Red Krštenja*, Prethodne napomene, br. 1/2.

11 k. 756.

du da posvjedoči za vjeru odraslog krštenika ili da zajedno s roditeljima ispovijedi vjeru Crkve u kojoj se dijete krštava. Traži se zato da kum ima neka svojstva kako bi mogao valjano obaviti čine koji mu pripadaju. Za valjanost je kumstva potrebno: 1. da bude dovoljno zreo za vršenje te dužnosti; 2. da je primio sakramente krštenja, potvrde i euharistije; 3. da pripada katoličkoj Crkvi; 4. da nije pravno spriječen za obavljanje te službe (tj. da nije osuđen niti proglašen kao izopćen, da nije udaren kaznom otpuštanja iz svećeničkog staleža, niti nekom drugom kaznom isključen iz javnog bogoslužja); 5. da nije otac, majka ili suprug krštenika; 6. da ga odabere sam krštenik ili njegovi roditelji; 7. da krštenika pri krštenju stvarno drži, bilo osobno bilo preko zamjenika. Za dopuštenost kumstva traži se navršenih 14 godina, da nije izopćen, da znade osnovne istine vjere, da nije novak ili zavjetovan u nekom institutu posvećenog života, da nije klerik (za klerike i redovnike biskup ili redovnički poglavar mogu dati oprost). Ako roditelji žele, krštena osoba koja pripada nekoj odijeljenoj Crkvi ili zajednici, a vjeruje u Krista, može biti kum zajedno s katoličkim kumom (12).

Može biti samo jedan kum iako različitog spola ili najviše kum i kuma (13). Naša Biskupska konferencija preporuča da se kod biranja kumova obdržavaju postojeći crkveni propisi (14).

Sigurno je da je služba i dužnost roditelja važnija od dužnosti kumova. Potrebno je zato roditelje pripremiti na svjesno sudjelovanje u krštenju. Traži se da roditelji djeteta koje se krsti prisustvuju krštenju u kojem imaju i vlastitu ulogu. Ako netko od roditelja ne bi mogao ispovijediti vjeru, jer nije katolik, može šutjetiti. Od njega se samo traži, budući da je zatražio krštenje djeteta, da se pobrine ili barem dopusti da dijete bude odgojeno u katoličkoj vjeri (15).

5. *Vrijeme i mjesto krštenja* — Crkva još i danas traži rano krštenje i stavlja kao tešku dužnost roditeljima da vode brigu o tome. Nema nekog općeg crkvenog zakona koji bi točno određivao vrijeme unutar kojeg mora biti obavljeno krštenje. Ne traži se više »quamprimum« (16), ali se preporuča da se prvenstveno vodi briga o spasenju djeteta, zatim o zdravlju majke kako bi i ona mogla prisustvovati krštenju. Ako nema nekih smetnji za veće dobro djeteta (za život), treba voditi računa o pastoralnim potrebama, tj. o vremenu koje je potrebno za dostatnu pripremu roditelja i za dolično uređenje slavlja (npr. blizina uskrsnog bdijenja kad se preporuča svečano slavljenje krštenje).

Međutim, ako je dijete u smrtnoj opasnosti, treba ga krstiti bez odlaganja, po skraćenom obredu. U drugim slučajevima roditelji će što prije obavijestiti župnika o krštenju da bi se pripreme mogle dolično obaviti, a krštenje nek bude u prvim tjednima nakon rođenja. Biskupske konferencije mogu iz opravdanih razloga odrediti i duži rok (17). Biskupska

12 kk. 765, 766; *Red Krštenja*, Opće napomene, br. 8—10.

13 k. 764; *Red Krštenja*, Prethodne napomene, br. 5, 6.

14 *Službeni vjesnik nadbiskupije zagrebačke* LX (1973), br. 9, str. 288.

15 *Red Krštenja*, Prethodne napomene, br. 5, 1—4.

16 k. 770; usp. H. B. MEYER, *Aus dem Wasser und dem Heiligen Geist*, Aschaffenburg 1969, str. 108—112.

17 *Red Krštenja*, Prethodne napomene, br. 8, 1—3.

konferencija Jugoslavije preporuča da se roditeljima koji su zanemarili sklopiti crkvenu ženidbu ili nisu praktični vjernici iznese smisao njihovog traženja i odgovornosti koje preuzimaju dajući krstiti dijete. Ako već imaju odrasliju krštenu djecu za koju se nisu pobrinuli da prime sakramente ispovijedi, pričesti i potvrde, treba odgoditi krštenje barem za neko vrijeme (mjesec dana) kako bi ih se potaklo da razmisle o onome što traže i da djelima dokažu ozbiljnost svojih namjera. Svećeničko vijeće zagrebačke nadbiskupije preporuča za roditelje koji još nisu spremni shvatiti i prihvatiti obveze koje proizlaze iz krštenja djeteta, posebnu pastoralnu brigu i pomoć kako bi stekli dublju svijest o pripadnosti Crkvi. Radi se uvijek samo o odgađanju, a ne uskraćivanju krštenja. (18)

Župnik će, uzevši u obzir odredbe Biskupske konferencije, odrediti vrijeme krštenja djece čiji roditelji još nisu spremni prihvatiti dužnost odgoja djece u vjeri.

Preporuča se krštenje u vazmenom bdjenju ili nedjeljom i redovito se ima obavljati u župnoj crkvi, dok se u privatnim kućama ne preporuča krštenje, osim u smrtnoj opasnosti (19). Naša Biskupska konferencija preporuča da se nastoji oko toga da krštenje bude podjeljivano nedjeljom kad slavimo Kristovo uskrsnuće (20).

Ovo su sada važeći propisi o krštenju. Možda su na nekim područjima nedostatni i zato bi novo zakonodavstvo moralo jače istaknuti odgovornost roditelja za vjerski odgoj djece, određujući možda neke garancije koje bi davali roditelji. Jednako tako trebalo bi govoriti o odgovornosti župnika u pripremanju roditelja i kumova za krštenje djece, kao i o odgovornosti cijele kršćanske zajednice za kršćanski odgoj njezinih članova. Dosta je toga nedorečeno, ali je dana mogućnost da Biskupske konferencije pojedinih zemalja donesu detaljnije odredbe koje bolje odgovaraju prilikama i zahtjevima pojedinih naroda. Biskupska konferencija Jugoslavije donijela je neke odredbe koje nisu baš previše vodile računa o našoj situaciji, ali možemo se nadati da će ovaj nedostatak biti ispravljen i praznina popunjena (21).

18 *Službeni vjesnik nadbiskupije zagrebačke* LIX (1972), br. 9, str. 270; LX (1973), br. 9, str. 288.

19 *Red Krštenja*, Prethodne napomene, br. 8, 4; 9, 10; 12.

20 *Službeni vjesnik nadbiskupije zagrebačke* LX (1973), br. 9, str. 288.

21 Vijeće Biskupske Konferencije za kler radi na izvedbi pastoralnog direktorija koji bi objedinio praksu što se tiče pastoralna sakramenata u našim krajevima.